

УДК 342.3

Вовк Д.О. студентка спеціальності 081 Право**Науковий керівник: Наливайко І.О., асистент кафедри публічного права***(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)*

ТИПИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ СВІТУ

Форми правління поділяються на монархію і республіку, які, у свою чергу, мають різні види: необмежені (абсолютні) та обмежені, або ж конституційні монархії, що поділяються на дуалістичні та парламентські; республіки можуть бути класичними (президентськими та парламентськими), гібридними (змішаними) та особливими (соціалістичними, монархічними, мілітарними тощо) [1, с. 24]. Основна мета дослідження полягає у порівнянні ефективності цих форм правління, оцінці їхнього впливу на права та свободи громадян, політичну стабільність та довіру населення до державних інститутів. Головним для визначення типів форм державного правління є принцип поділу влади, відсутність або наявність якого суттєво впливає на спосіб організації державної влади та визначає її структуру [2, с. 107].

Монархія є формою правління, де повнота влади сконцентрована в руках глави держави — монарха. В абсолютних монархіях, як-от Саудівська Аравія, король володіє всією законодавчою, виконавчою та судовою владою, або Оман, де султан має всю повноту влади над державними рішеннями. Держави з абсолютною монархією зазвичай заперечують принцип розподілу влади, прикладами таких країн є Бахрейн, Бруней-Даруссалам, Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Саудівська Аравія, Свазіленд [2, с. 107].

Також виділяють дуалістичні монархії, в яких влада розподілена між монархом і парламентом, але монарх зберігає значні повноваження. Прикладом є Марокко, де король має вагомий вплив на політику та є верховним головнокомандувачем. У конституційних монархіях, таких як Велика Британія, Японія та Швеція, монарх виконує представницьку функцію, а реальна влада належить парламенту та уряду. В теократичних монархіях монарх є релігійним лідером, і його влада базується на релігійних законах, наприклад, у Ватикані та частково в Ірані [3, с. 6].

На основі аналізу наукових джерел виділяються три ключові моделі республік: президентська, парламентська та змішана. Президентська республіка, як-от у США, характеризується концентрацією виконавчої влади в руках президента, який одночасно є главою держави та уряду. У парламентських республіках, таких як Німеччина, основні владні повноваження зосереджені в парламенті, який формує уряд і контролює його діяльність. Змішана модель поєднує риси обох систем і передбачає розподіл виконавчих повноважень між президентом та прем'єр-міністром, кожен з яких відповідає за певні напрями політики, прикладом є Франція [3, с. 6-7].

Існують також різновиди змішаних республік. Так, у президентсько-парламентській республіці, як-от у Казахстані та Південній Кореї, президент має значний обсяг виконавчих повноважень, але вони частково контролюються парламентом. У парламентсько-президентських республіках, таких як Австрія, Ірландія, Ісландія, Хорватія, Фінляндія, уряд відповідає перед парламентом, але президент також виконує важливі державні функції. Напівпрезидентсько-напівпарламентська система застосовується у Вірменії та Франції, тоді як напівпарламентсько-напівпрезидентська система є характерною для Литви, Македонії, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини тощо [4, с. 8].

Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що головні відмінності між президентськими, парламентськими та змішаними республіками

стосуються розподілу виконавчої влади та незалежності гілок влади. У президентських республіках, як у Бразилії, виконавча влада зосереджена в руках президента, що сприяє чіткому розмежуванню повноважень між гілками влади. У парламентських республіках уряд підзвітний парламенту. Змішані республіки, наприклад Польща, поєднують елементи обох систем, розподіляючи виконавчі функції між президентом та прем'єр-міністром для забезпечення балансу інституцій. Принцип поділу влади є критичним для політичної стабільності, оскільки завдяки системі стримувань і противаг він допомагає запобігти концентрації влади та зміцнює довіру громадян до державних інститутів [4, с. 107].

Список використаних джерел:

1. Бостан С. К. Класифікація сучасних форм державного правління. Національний університет "Запорізька політехніка". URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dee3b6b0-924f-47ce-9562-47fe4659ea91/content>
2. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права: підручник: практикум: тести. Національний університет "Одеська юридична академія". – Київ: Юрінком Інтер, 2015. – 583 с.
3. Протасова В. Є. Парламентсько-президентська республіка: сутність, особливості, різновиди. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2009. – 208 с.
4. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів ВНЗ. Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – Київ: Університет «Україна», 2014. – 560 с.